

SABELA

Alfonso R. Castelao

Cando eu andaba no estudio era un mozo das romerías, bailador e divertido. Non había festa na vila, nin nos arredores, onde non aparecese danzando como un trompo esgarabelleiro. ¡Ai, aqueles valeses, aquelas mazurcas, aquelas polcas e aquelas habaneras!

Entón o agarradiño aínda era un pecado venial, e bailabamos con tino, para que os vellos non refungasen.

As mozas acorazaban o corpo con xustillos e non consentían o arrimo; pero arrecendían a roupa gardada con mazás e a carne lavada con xabrón de rosas. Os mozos bailabamos por darlle gusto ás pernas, e contentabámonos co cheiro...

Había na vila unha rapaza do meu tempo, xeitosa de corpo, feitiña de cara, leda de xenio, traballadora de condición, pescantina de oficio e limpa de conducta, pero picante nos dicires.

As súas verbas tiñan o labio salgado dos mariscos. Os dicires escintilaban contentamento, e nos seus arredores non podía medra-la tristura. A risa facíalle goios de amor nas fazulas, poñíalle pintiñas de malicia nos ollos e brillo de nacre nos dentes. Os andares, arfados e velaños, facían no aire ronseis de gracia. Andaba descalza, e os engados da súa carne non tiñan segredo para os ollos de ninguén. Os pés lenes, as pernas brancas, os brazos redondiños. O corpo era un gran corazón plisado. Cantaba como un xílgaro e bailaba como un argadelo.

Era a rapaza máis fermosa da vila, e dábase conta do seu poderío. Escarolábase, burlona, cando os señoritos forasteiros lle facían a rosca e revíase, compasiva, cando os mozos do seu igual criaban pasmo.

Ela gustaba de contar na ribeira os perigos en que se metía, e as pescas estordegábanse de risa cos ditos da rapaza, que descubría, de miúdo, tódalas súas enchoiadas amorosas. Ela gustaba de acender fogueiras e logo apagalas, e nos seus feitizos de serea morrían os fumes dos señoritos e as olladas dos mozos mariñeiros. Era dona de si e viviu sempre ceibe de murmuracións.

Nos días de festa parecía outra. A saia longa, a chombra de flores, o pano de oito puntas. Unha lazada verde na trenza do pelo. A cara con certo remilgo de señoritinga. Os andares coutados, por mor dos zapatos... Deica bailar tres veces non xurdía na súa face a risa escachada dos días soltos. No retorno da festa entraba na casa cunha cantiga nos beizos e cos zapatos na man.

A primeira vez que bailei foi con ela.

Eu adicábame, nos meses de vacacións, á vida de gandaia, e cando me fixen mozo quixen ser un tunante; pero non sabía bailar a modo. Eu reloucaba por depender ben o agarradiño e lucirme nas romerías; pero non lle daba xeito ás pernas.

Unha noite atrevínme:

-¿Queres que botemos esta polca?«»

-¿E ti sabes?

-Imos ver.

A rapaza comprometeuse a ensinarme, i eu pagáballe coa miña ledicia de estudante. Empecei dando voltas á dereita. Ela levábame... <<Agora dous pasiños de lado>>. <<Agora outra volta>>. <<Dálle máis aire ó corpo>>. “¡Non saímos do sitio!>>. <<¡Ai, que burro!>>.

<<Así, home, así>>. <<Agora vai ben>>.

Pouco a pouco fun deprendendo, e non tardei en bailar vales e mazurcas con certa mestría. Despois xa me fixen bailador e aproveitaba tódalas tocatas; pero, afeito á miña compañeira, non tiña gusto en bailar con outras. De remate os dous fixemos unha das mellores parellas.

A rapaza e mais eu estabamos unidos polo baile. Ela seguía burlándose dos namorados, i eu ríame, a cachón, dos seus ditos. Queriámonos ben; pero non sentiamos desacougos amorosos. Se chegase a poñer ollo na súa fermosura burlaríase de min coma dos demais.

Con todo a miña nai reprendíame:

-Ti non es quen para comparar coa Sabela. ¿Por que non bailas con todas? ¡Sempre coa mesma, sempre coa mesma! Pois nin ti lle fas favor a ela nin ela cho fai a ti.

-Baila moi ben ¿sabe, miña nai?

-Bailará; pero ela é unha pesca e ti es un estudante. O baile é cousa do demo e Sabela é unha boa rapaza. Pobre de ti como non a respectes.

Miña nai, como tódalas nais, coidaba que o seu fillo era un Tenorio; pero a honradez de Sabela gardábase detrás de catro muros de cantería.

Marchei da vila cangado cun título universitario, e as preocupacións do meu vivir arredáronme das troulas. Perdín a mocidade, fíxeme home; o baile chegou a parecerme cousa de parvos, e hai moitos anos que nin tan sequera vexo bailar.

Do tempo de estudante non gardei un recuncho para as lembranzas de romería, e Sabela esvaéuseme da memoria.

Cando se proclamou a República, lanceime á política e saín Deputado das Constituíntes.. A miña vila quixo agasallarme e alá fun eu.

Desembarquei baixo o estrondo das bombas e entre o entusiasmo dos vellos amigos, que acugulaban o peirán e a ribeira. O azougamento non me deixaba camiñar, e, se sodes sentimentais, comprenderéde-la miña emoción, porque a vila natal non é coma tódalas vilas.

Cheguei á casa dos meus pais, e na beira da porta vin a unha muller... Era gorda de ventre, de pernas e de brazos; a cara inflada e vermella; a boca sen dentes; a postura de regateira.

Miroume, fite a fite, cos ollos mergullados en bágoas, e ó pasar a carón dela, sioume con voz estremecida estas verbas:

-¡Meu bailador!

Pontevedra, 1934.